

Paul Kaaritan

Ephesus Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita saada-ka'o mishidainao ati'o Ephesus iainaouz. Paul saadanii wuru'u kaaritam, utaapa-ka'o dono'o taraa-kizai ii, Rome ia'oraz.

Ukowaadan i'ati Tominkaru sha'apata'azonii kida dau'an. Ukowaadan na'apam Tominkaru aipan pabaokopatan ipai patomaniinao, aokazi iainao na'iki imi'i baara ainao. Ubaokopata'azon idyaun Christ ida'an bouda'apa'o choochi nii, uru'o nii izowaunaa nii.

Na'iki Paul kowaadan mishidainao ati kaina'a umanawunu'o aimaakan Tominkaru taa'azon na'iki usha'apata'azon i'ati Christ ida'an; Christ ida'ana'o i'orian kida so'ota-ka'o i'ai, na'iki uruu ida'ana'o Tominkaru zaamatan naa idyaun, paudainao ni'i naa.

Di'ora'a kaarita ida'a kaimanaiman Christ kainaabata-ka'o pidannao ati. Itukapa-kinaa nii ukamarainpanun; itukapa-kinaa nii na'apam umarina'atan oia'o pidan ai; itukapa-kinaa nii umanawunu'o ukamunanun, na'iki ukaimanan.

Kaarita buutinpan kida

Paul kowaadan pasaadan dau'an kaarita	1:1-2
Christ na'iki mishidainao daua'o	1:3—3:21
Pa'ina'o mashaapa-karu Christ ida'a	4:1—6:20
Paul katokontan paparadan	6:21-24

1 ¹Di'oraz kaarita o'garu Paul di'iki'o Tominkaru aipan kawana'ati'oraz o'apostle-tinan Christ Jesus ati. O'saadan o'kaaritan ipai unao ati, Tominkaru pidanannao, Ephesus iainaouz,

mishidainaouz manawun Christ Jesus. ²Marii waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun u'ati na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

***Kaimana'o aimaakan
ikoda-ka'o Christ ida'an***

³Tuukii wakonaukii-kidan Tominkaru, wanaobanaa Jesus Christ Tominkarunuz na'iki uDaruz. Uruu wuru'u kamunanu'oraz wa'ati, utaan ida'an kaiman kida'o aimaakan aokazi iki kida'oraz wadoronaa ati, wamashaapa-kinnaa nii, na'iki washa'apatin-kinnaa nii kaiman. Wuru'u usha'apatanuz wa'ati aimaakan kida kaikapa'a, uzaamatinkidan idi'o waunao Christ ida'ati.

⁴Patoman ua'ia'o zii amazada, Tominkaru zaamatan waunao Christ ida'ati; uzaamatan waunao uaipan idi waunao kaimanainao nii manawun paawun za'a, aonaa kizi oia'o ikoda-ka'o wa'ida'a. Umarainpan idi waunao, ⁵kotua'ora'a naa udi'itapan wuru'u pazaamata'azoonuz waunao paudainao nii Jesus Christ sha'apatanii ida'an. Tuukii ukaimanan u'ati wuru'u usha'apatanuz aimaakan na'apa, panyukunuu kawana'ati'o na'iki paaipan kawana'ati'o. ⁶Ukau'an wakonaukii-kidan Tominkaru ukamunanun idi manawun wa'ati. Mishi tuukii manawun utukapakidan pakamunanun wa'ati, wuru ida'ana'a udani umarainapanii sha'apataniaz.

⁷Utorian waunao paudani izain shootan ida'an umawakan dono. Na'iki uizain ida'an wa'oian mainaaba-ka'o. Na'apa'o ida'an Tominkaru tukapa-kidan wa'ati umanawunu'o pakamunanun, ⁸na'iki dobata utukapa-kidan pakamunanun

wa'ati, paaitapaaban ida'an na'iki paaitapan ida'an ipai aimaakan.

⁹Aizii paaipan kawana'ati'ora'a naa Tominkaru aida-kidan wa'ati aimaakan wuru'u kotua'oraz utaapa-kidan mashaa panyukunuu ii, usha'apata'azooniaz wa'ati, wuru'u Christ ida'ana'oraz naa usha'apatan. ¹⁰Kaikapa'o wuru'u uaipanuz pasha'apatan aimaakan: Pakainaatanii kamoo kaawan dono ubaokopata'azon ipai daunuuda'u aimaakannao wuru'u aokazi iainao na'iki imi'i baara anainao kidaz bouda'apa'o naobanai waranu'u, uruu wuru'u Christ.

¹¹Aizii ipai aimaakan kida sha'apata-kaooz na'apa Tominkaru aitan kawana'ati'o, na'iki uzaamatanii waunao papidanannao nii uzaamatinkidan ida'an waunao Christ ida'ati. Usha'apanum kau'an kotua'ora'a naa Tominkaru di'itapan wuru'u pazaamata'azoonuz waunao. Aizii umishia'a naa wuru'u pasha'apata'azoonii kidaz na'apa paaipan kawana'ati. ¹²Usha'apatan aimaakan kaikapa'a waunao Jewnao ati, mishidainauz naa Christ kiwiin, uaipan idi wakonaukii-kidan pamanawunun. ¹³Na'iki unao pana'ainauz pidannao Jewnao ai, Tominkaru zaamatan'i naa kapam unao Christ ida'ati, uabatan na'iki umishidan dono'oraz mishi'o kuwai, tawuru'u Kaimana'oraz Kuwai Tominkaru kazannaatan daua'oraz unao. Aizii ukainaabatan wuru'u pazaamatanuz unao, utaan ida'an Kaimana'o Doronaa unao ati, ukowaadauzoniaz padyuuda'a-

Eph

zon papidanannao ida'ati. ¹⁴Uruu Kaimana'o Doronaa, Tominkaru kainaabata-kinnaa mishi'o nii utaan wuru'u ukowaadaniaz pataa'azon diina'iti'i. Wazaamatan nii wuru'u utaa'azooniaz aimakaan uso'otan dono'o naa waunao kaimanaiman papidanannao nii. Uruu ida'ana'o nii tuukii pidannao konaukii-kidan Tominkaru umanawunun.

*Paul toriinpan Tominkaru
ati mishidainao dau'an*

¹⁵⁻¹⁶Tominkaru kamunanun idi waunao ati, aonaa oosokadan otoriinpan u'ati unao dau'an, na'iki karikaonan da'i kapam okonaukii-kidan uruu unao dau'an, sariapa obatan di'iki'o unao unamunaa. Obata tuukii umishidan Naobanai Jesus, na'iki obata kapam ipai umarainpan Tominkaru pidannao. Uruu idi otoriinpan kawana'ati, otoriinpan Tominkaru ati unao dau'an.

¹⁷Karikaonan da'i otoriinpan Tominkaru ati, wanaobanaa Jesus Christ Tominkarunuz, uruu waDaru umanawunu'o. Otoriinpan marii kizi utaan unao ati uaitapaabakinaa nii manawun, marii kizi ukainaabatan unao ati uaitapa kizi uruu kaimanaiman. ¹⁸Na'iki otoriinpan, marii kizi Tominkaru da'atan unyukunuu kaimanaiman, uaitapa kizi na'apam ukaimanan na'iki umanawunu'o wuru'u aimakaan ukowaadaniaz pataa'azon

papidanannao ati. Uruu ida'ati'o wuru'u udapadanuz unao na'iki uzaamatanuz unao papidanannao nii.

¹⁹Na'iki otoriinpan uaitapa kizi wuru'u umanawunu'oraz ma'ozakakaru wazootapa'oraz ipai aimakaan kida ma'ozakan; uruu ma'ozaka-karu ida'ana'o Tominkaru kaminka'utan na'iki uma'ozakadan waunao mishidainao. Na'iki uruu ma'ozaka-karu ukaiwaanii ²⁰pakakuda-kinnaa nii na'iki pakadishita-kida-kinnaa nii Christ pamawaka-kizi iki, na'iki usakanata-kidanuz padiwa'ora antanapu^a aokazi ii.

²¹Christ, uruu umanawunu'o naobanai na'ii, uwazootapa ipai daunuuda'u wuru'u umanawunuinnao na'iki ma'ozakainao kidaz doronainao, kai, diina'iti'i na'iki karikaonanuo nii. ²²Tominkaru aipan ati, Christ waranuitapan nii ipai aimakaan. Na'iki Tominkaru zaamatan Christ kazowautapa'o nii wuru'u papidanannao mishidainao. ²³Christ uruu mishidainao zowauz, aizii inao unanaa. Christ ida'ana'o wuru'u mishidainao ikodanuz pakakupa-kinnaa nii na'iki pama'ozaka-kinnaa nii. Na'iki uruu wuru'u taa'oraz kakupa-kinai ipai aimakaan-nao ati, ipai amazada kawana'ati.

*Tominkaru kazannaatan
waunao pakamunanun ida'an*

2 ¹Aizii kotua'a naa umamishidakan dono zii Christ, na'apa

^a **1:20** *usakanata-kidanuz padiwa'ora antanapu*: Jewnao taapan pidan sakanata'o Naobanai diwa'ora antanapu, umanawunu'o uruu ipai ba'orainao ai.

unao mawaka'o pidannao kawan umaizo'atikan idi Tominkaru paradan, na'iki usha'apaapan idi oii kida'o aimaakan. ²Tuukii da'i usha'apatauzon dikauda kida'o aimaakan, uda'anan idi oiainao pidannao kaduz. Na'iki tuukii uizo'atiizon Satan paradan, kazowautapa'oraz oia'o doronainao doko ii aka, kaudina'oraz pidannao nyukunuu ii dikintapainaoz Tominkaru.

³Ipai waunao na'apa'o kapam wamashaapauzon kiwiin; tuukii da'i waaipan washap'apatan oia'o aimaakan, na'iki ipai washap'apatan oia'o wanyukunuu aiapanii kidaz washap'apatan. Ukau'an na'apa'o nii padamata wapataka'uta-ka'o wa'oi'an dikiin ii ba'oran oiainao kawan.

⁴⁻⁵Mazan Tominkaru tuukii ukamunan-kidan waunao, utukapan pu'u waunao mawakainao pidannao kawan wa'oi'an idi na'iki wadikintapan idi manawun uruu. Mazan umarainpan idi waunao tuukii, utaa wa'ati kakupa-karu Christ tuma. Soo Tominkaru kamunanun idi'o manawun wuru'u ukazannaatanuz waunao. ⁶Na'iki Tominkaru kadi-shita-kidan waunao wamawaka-kizi iki Christ tuma, na'iki usakanata-kidan waunao baokopa Christ tuma aokazi ii. Tominkaru shap'apatan aimaakan wa'ati kaikapa'a uzaamatan idi waunao Christ ida'ati. ⁷Na'iki Tominkaru shap'apatan aimaakan kaikapa'a, uaipan dii-

na'itiinao pidannao tukapan wuru'u pakaimannuz manawun na'iki pakamunanun wa'ati, Christ Jesus ida'ana'oraz usha'apatan. Mishi ukaimanan ipai uwazootapan ba'oran aimaakan kida kaimanan.

⁸Tominkaru kamunanun idi manawun, ukazannaatan unao umishidan idi Christ. Aonaa unao kaimanan idi'o mani wuru'u ukazannaatanuz unao, mazan kana'apani'o karikaonan utaan. ⁹Na'iki aonaa unao shap'apatan dikiin ia'o mani kaiman kida'o aimaakan, uruu idi aonaa turuu pidan kian "Ōkaimanan idi'o manawun wuru'u ōkazannaata-ka'oaz." ¹⁰Tominkaru pa'an wuru'u toma'oraz waunao pa'ina'o pidannao nii, shap'apata'o nii kaiman kida'o aimaakan, wuru'u kotua'oraz naa utapan washap'apatan nii. Wazaamata-ka'o idi Christ Jesus ida'ati, turuu washap'apatan kaikapa kida'o aimaakan.

Tominkaru kaimanaaka-kidan Jewnao na'iki Gentilenao

¹¹⁻¹²Unao Gentilenao pana'a'o pidannao udokuzunnao ida'an, Jewnao ai. Na'iki Jewnao dakotan unao machootin-kainao nii, usha'apanum kau'an ĩnao choota-kariwainao^b pa'an. Mazan wuru'u ĩchoota-ka'oaz pidan shap'apatanii karikaonan paka'u ida'an. Mazan uruu dono aona'o zii uzaamatan Christ ida'ati, na'iki tawarainao zii unao, na'iki aona'o zii ukawiizin Tomi-

Eph

b 2:11-12 *choota-kariwainao*: Putukapa 'chootin-karu' daua'o kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a.

karu pidanannao kawan. Na'iki uruu dono aonaa unao ati'o mani wuru'u Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon papidanannao ati,^c na'iki uruu dono aonaa kanom uzaudapan sha'apa'o nii u'ati, na'iki aonaa uTominkarun nii. ¹³Mishi kiwiin munapo ubuutapa-ka'o Tominkaru ai. Mazan aizii unao bauda'apatina'oraz Christ Jesus ida'ati, maonapada-kariwai'i naa unao Tominkaru ida'ati Christ izain shootan ida'an umawakan dono'oraz.

¹⁴Christ wuru'u wakaimanaakakinaaz, uruu kaimanaaka-kida'o Jewnao na'iki Gentilenao na'iki bauda'apatina'a naa idyaun. Kiwii-tapa imashaapan kashanau-kidaaka, mazan aizii Jesus zikada'a naa wuru'u awautapa'oraz Jewnao na'iki Gentilenao ikaimanaakan ai. ¹⁵Usha'apata aimakaan na'apa pamarina'ata-kidan ida'an ipai wuru'u Jewnao kakinaorinaa kidaz pamawakan ida'an. Usha'apatan aimakaan kaikapa'a ubauda'apata'azon idi na'iki ubaokopata'azon idi Jewnao na'iki Gentilenao pa'ida'ati. Uruu idi aizii utukapan idyaun bauda'apa'o pidan kaduz nii. Uruu idi aizii kaimanaaka'a naa idyaun. ¹⁶Pamawakan ida'ana'o wuru'u Christ kaimanaaka-kidanuz dya'utama'o pidannao tonaazinaa, ubauda'apatan idyaun na'iki ukaimanaaka-kidan naa idyaun Tominkaru tuma. Ukau'an aonaa

powa'a izoono-kidaakan. ¹⁷Christ kaawanuz imi'i baara ati, ukowaa-dapa'anan Kaimana'o Kuwai kaimanaaka-karu dau'u, ipai pidan ati na'iki unao Gentilenao ati munapoinaouz Tominkaru ai, na'iki waunao Jewnao ati'o kapam, maonapainaouz Tominkaru ida'a. ¹⁸Uruu Christ ida'an turua'a naa aizii waunao Jewnao na'iki unao Gentilenao wa'atin waDaru Tominkaru kanaapu ati, Kaimana'o Doronaa ma'ozakan ida'an.

¹⁹Ukau'an unao Gentilenao aonaa tawarainaou'u naa mani oo ba'oran kaduz pidannaou'u naa mani, mazan unao bauda'apata-kariwai'i naa Jewnao tuma. Bauda'apa'o wiizai di'iti'ora'a naa aizii uzaamatanpan baokopa Jewnao tuma, Tominkaru pidanannaouz. Uruu idi aizii baokopatinainaou'u naa unao Tominkaru pidanannao bii iti. ²⁰Ipai unao mishidainao, na'apa kabaun toma-ka'o kawanu'o unao. Aizii wuru'u apostlenao na'iki Tominkaru prophetinnaouz, kabaun orodanaa inao. Aizii Christ Jesus uruu kuba, ma'ozaka'o udiridapan kabaun toronnaa kida. ²¹Uruu wuru'u dadara'oraz uzaamatapan na'iki ukadishitapakidan kabaun, uruu di'iki'o kabaun tominan udaru kaimana'o na'iki umanawunu'o kabaun, soo Nao-banai Tominkaru kaiwaapan ni'o. ²²Unao Gentilenao uzaamatanin idi'i naa Christ ida'ati, baokopa'ora'a

^c 2:11-12 Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon papidanannao ati: uruu dakotakao covenant. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

naa uzaamatinpan ba'oran mishi-dainao tuma. Ukau'an unao wuru'u umanawu'oraz kabaun Tominkaru mashaapa-kiziz paDoronaa ida'an.

*Paul kakuwaapatinan
Gentilenao ati*

3 ¹Ukau'an oġaru Paul, otoriinpan Tominkaru ati unao Gentilenao^d dau'an. Di'i oġaru'u taraa-kizai'i oġaraapa-ka, oġowadapan dikin ii kaimana'o kuwai, Christ Jesus dyuudaniaz oġowadandan unao ati. ²Oaitapa uabatani'i naa na'apam Tominkaru kaimanan manawun o'ati, utaan ida'an oġaudin-kizi nii, oġaminka'uta kizi unao. ³Mishi Tominkaru tukapa-kida o'ati pasha'apata'azoo nii aimakaan wuru'u mashaa'oraz utaapauzon. Uruu oġowaadazaaniaz masakauda'u u'ati oġkaaritan ida'a. ⁴Aizii utukapan dauna'an wuru'u oġkaaritanuz, uaitapan nii mishi'o wuru'u Tominkaru tukapa-kidanuz o'ati pasha'apata'azoonii aimakaan, Christ ida'ana'oraz. ⁵Mazan kotu'u, kiwiitapainao pidannao ati, aonaa Tominkaru kowaadan na'iki aonaa utukapa-kidan wuru'u pasha'apata'azooniaz aimakaan. Mazan kai'i naa pa'an ukowaadan na'iki utukapa-kidan naazu wunao ati'i pazaamataniinaouz apostlenao nii, na'iki prophetnao nii. Kaimana'o Doronaa ida'ana'o wuru'u utukapa-kidanuz pasha'apata'azon aimakaan wa'ati. ⁶Kaikapa'o wuru'u mashaa'o-

raz utaapauzon: unao Gentilenao mishidan ida'an Kaimana'o Kuwai Jesus dau'a, na'apa'o nii uzaamatan kapam wuru'u kaimana'o aimakaan Tominkaru taa'azooniaz mishidainao Jewnao ati. Na'iki unao Gentilenao bauda'apatina'ora'a naa aizii Jewnao tuma; ukau'an ipai wuru'u Tominkaru kowaadaniaz pataa'azon papidanannao ati Christ Jesus ida'an, unao ipai'o nii kapam uzaamatanuz.

⁷Tominkaru kamunanun idi o'ati tuukii, utaa oġaudin-kizi nii na'iki utaa pama'ozakan o'ati oġowadapa-kinaa nii Kaimana'o Kuwai. ⁸Padamata oġaru awutapa'o umanawun-karu o'ida'a, ipai ba'oran Tominkaru poitorunao ai, mazan upu'u utaan umanawunu'o kaudin-kizai o'ati, oġowaada kizi Gentilnao ati Kaimana'o Kuwai, umanawun kida'o aimakaan ikoda-kaou dau'u Christ ida'an. ⁹Na'iki Tominkaru zaamatan oġaru kowaada'o nii na'iki kainaabata'o nii kaimanaiman pidannao ati na'apam nii umishii-kaou wuru'u usha'apata'azooniaz aimakaan, mashaa'oraz utaapauzon panyukunuu ii. Patoman di'iki'o ipai aimakaan, mashaa Tominkaru taapan wuru'u pasha'apata'azooniaz, aonaa bauda'apa pidan ati utukapa-kidanuz oo ukowaadanuz. ¹⁰Aizii Tominkaru kaiwaa papidanannao, mishidainao, tukapa-kida'o nii mishi'o manawun paaitapaaban, ma'ozaka-tinpainao doronainao ati

Eph

d 3:1 *Gentilenao*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

na'iki ĭzowaunaanao doko ii aka'o-raz ĭmashaapan ati. ¹¹Kotua'ora'a naa patoman ua'ii amazada udi'itapan wuru'u pasha'apata'azoonuz aimakaan kaikapa'a, aizii ukawana'ati'i naa mishi usha'apatan na'apa aimakaan kida Christ Jesus, wanaobanaa ida'an. ¹²Wazaamatanan idi Christ ida'ati na'iki wamishidan idi uruu, mabaa'azoo wawa'atin Tominkaru kanaapu ati, waaitapa unaubaan nii waunao. ¹³Ukau'an ōkia'azon unao ati, aonaa ōaipan ukasha'oradapan unyukunuu ōpataka'uta-kaao idi taraa-kizai'i ōkowaadapan dikin ii Kaimana'o Kuwai unao ati. Mishi'oraiman ukonaukii-kida'a naa ōtaraapa-kaao Kaimana'o Kuwai dikin ii.

*Paul toriinpan mishidainao
ati Ephesus iainaoz*

¹⁴Uruu idi karikaonan ōkodoru'ukan waDaru Tominkaru kanaapu ati ōtoriiinpan dono. ¹⁵Uruu wuru'u pabi'inaaka kida'oraz pidannao daru, ipai aokazi iainao na'iki imi'i baara anainao kidaz. ¹⁶Tominkaru umanawunun idi ōtoriiinpan marii kizi utaan umanawunu'o ma'ozaka-kinai unao ati paDoronaa ida'an, ma'ozaka kizi utaapan unyukunuu. ¹⁷Na'iki marii kizi karikaonan Christ mashaapan unao nyukunuu ii, umishidan idi manawun uruu. Na'iki ōtoriiinpan marii kizi unao kamarainapanun tuukii, uruu ida'an kizi uma'ozakadinpan, aonaa kizi ukaakinpan. ¹⁸Uruu ida'an kizi, ipai baokopa Tominkaru pidannao tuma,

waitapa kizi kaimanaiman na'apa'oram wuru'u Christ marainapanuz waunao udawun iti manawun. Mishi kaina'a utaapan dobata umanawunu'o marainpaaka-kinai, aonaa utokon nii. ¹⁹Aonaa mishi pidan aitapan na'apa'oram wuru'u Christ marainapanuz waunao udawun iti manawun, mazan ōtoriiinpan marii kizi ipai unao aitapan wuru'u Christ taapaniaz marainpaaka-kinai. Na'iki marii kizi'i naa unao dyaupain kaimanaiman Tominkaru kaduz di'iti'i naa.

²⁰Tominkaru, turuu usha'apatan umanawun kida'o aimakaan wanyukunuu ii pama'ozakan ida'an, powa'a'o zii umanawunun waiapanii ai oo watukapanii ai. ²¹Tominkaru sha'apatan idi umanawun kida'o aimakaan mishidainao ida'an na'iki Christ Jesus ida'an, marii karikaonan utaapa-kaao umanawunu'o nii. Amen.

*Mishidainao bauda'apatinan
Christ ida'ati*

4 ¹Tominkaru sha'apatan idi kaiman kida'o unao ati Christ ida'an, ukau'an ōgaru taraapa-kariwaiz ōkaudinan dikin ii Naobanai ati, ōkia'azon u'ati, ōaipan umashaapan kaiman zoobaba na'apa Tominkaru aipan kawan papidannao mashaapan. Na'apa'o nii wuru'u udapadanuz unao Christ ida'an. ²Na'iki aonaa u'atadinpa'ana'a, utaapa uiribannao kaiman na'iki ukarodapa ĭdyaun, na'iki aonaa ukashadina'ana'a ĭ'ai ĭmasha'apatinkan dono kaiman.

Umarainapa ïdyaun una'apan pu'u. ³Na'iki ma'ozaka'a naa utiwain kari-kaonan kizi utaapaakan kaiman, utaapa unyukunuu kaiman Kaimana'o Doronaa bauda'apatapan idi unao. ⁴Ipai waunao mishidainaouz baokopa wazaamatanpan bauda'apa'o nanai di'iti, na'iki kaina'a bauda'apa Kaimana'o Doronaa mashaapa'o ipai wakawana'ati kida. Kaina'a bauda'apa wazaudapanii, tawuru'u Tominkaru kowaadaniaz pataa'azon diina'iti'i pazaamatanii'nao ati. ⁵Kaina'a bauda'apa waNaobanaa, bauda'apa kaimana'o kuwai wamishidapanii, na'iki ipai waunao bauda'apa'o ida'ana'o wachikaawunuinan. ⁶Kaina'a bauda'apa Tominkaru na'iki uruu bauda'apa ipai waunao Daru. Uruu kazowautapa'o ipai waunao, uruu kaudina'o ipai waunao ida'an, na'iki uruu mashaapa'o ipai wa'ida'a oo wanyukunuu ii.

⁷Aizii Christ kamunanun idi, wakawana'ati kida ubuutan wakaka'iita-kinnaa nii washa'apatan kaudin-kizai. ⁸Kaina'a sha'atii usaadinpan na'apa Tominkaru kaaritan ida'a, tawuru'u ukianuz:

“Uzaidan dono'oraz doko iti, utaazata-kida patarubanao, ïnao kaakinpainaouz u'ati. Na'iki utaa kaiman kida'o aimaakan papidanannao ati.”^e

⁹Na'apa'oram ati'o wuru'u “uzaidan doko iti” kii-karuz? Uwa'atin doko iki na'iki ukaawan powa

ati, imi'i baara ati. ¹⁰Ukau'an wuru'u kaawanka'oraz imi'i baara ati, uru'u naa wuru'u kiwa'oraz powaa iti doko iti aokazi dawun iti manawun. Uruu idi turuu ukazowautapan ipai amazada aokazi ia'o na'iki imi'i baara ana'o.

¹¹Uruu Christ taa'oraz pana'a kida'o kaudin-kizai papidanannao ati. Pabi'i kida papidanannao uzaamata apostlenao nii, ba'orainao uzaamata prophetnao nii, ba'orainao uzaamata kowaadapa'o nii kaimana'o kuwai, ba'orainao uzaamata taapa'o nii papidanannao na'iki tominapa-kida'o nii ïdyaun. ¹²Uzaamatan ïdyaun, ïtominapa-kida kizi Tominkaru pidanannao ïaitapa kizi pasha'apatan pakaudin-kizi Tominkaru ati. Uruu ida'an kizi Christ nanaa, wuru'u mishidainaouz, ma'ozakadinan u'ati na'iki ïma'ozakada kizi pamishidapan powa'a zii. ¹³Atii na'apa'o nii wabauda'apatan wamishidapan na'iki kaimanaimana'o nii waaitapan Tominkaru Dani. Na'iki ma'ozaka'o mishidainaou'o nii waunao. Wadyaupain nii kaimana'o mishidainao nii, atii na'apa'o nii waunao Christ kawan, uruu mishi'o ukaimanan manawun.

¹⁴Ukau'an aonaa koraizian-nao kawanu'o nii mani waunao. Aonaa turuu pidannao tanawatan wanyukunuu pana'iti kida'o pakuwaa ida'an, na'apa awaru kidu'ukan kawan kanawa wunu

^e 4:8 Psalm 68:18

baoko an di'itinapa kida'a. ¹⁵Mishi'oraiman, marii kizi'i naa pa'an wakowaadapan mishi'o kuwai wamarainpaakan ida'an, uruu ida'an kizi wadyaupain, na'iki wabauda'apatin kaimanaiman Christ ida'ati, uruu wuru'u wazowauz. ¹⁶Aizii ipai waunao mishidainaouz, unanaa wuru'u waunaouz. Uruu wuru'u zaamataaka-kida'oraz waunao bauda'apa'o nanai ida'ati, na'apa pidan nanaa kawan, ipai udyukoinpan kida kaiman i'zaamataakan na'iki i'zaamatinpan uzowau di'iti. Ukau'an na'apa'o wuru'u wau-naouz, wamarainpaakan an na'iki washa'apatan an wuru'u taa-kariwai kidaz wa'ati washa'apatan nii, baokopa'o nii wadyaupain, Christ ma'ozakan ida'an.

Wapana'ada kizi'i naa wakaduz

¹⁷Aizii òkakinaowa'azon unao Naobanai aipan kawana'ati. Aona'a naa umashaapa'ana'a powa'a Gentilenaò kawan, maaitapa-kainaouz Tominkaru, wuru'u ìdi'itapanii kidaz aimaakan mazu'u na'iki madiwautapa-ka'o karikaonan. ¹⁸Aonaa ìaitapanaatan wuru'u mishi'o kuwai Tominkaru di'iki kida'oraz, aonaa i'zaamatan wuru'u pa'ina'o mashaapa-karu Tominkaru taaniaz, usha'apanum kau'an tuukii ìdadaradapan panyukunuu u'ai, na'iki aonaa ìaitapa'azon na'apa kida'o aimaakan dau'an. ¹⁹Uruu idi aona'a naa ìkiba'azoo-kidan pasha'apaapan oii kida'o aimaakan. Ìmashaapan soo pasha'apaapan dau'u wuru'u

pananaa na'iki panyukunuu aiapanii kidaz ìsha'apatan. Ìmashaapan pakaminshu'uinpan dau'u, ìsha'apata ipai kakiba'azonnaa kida'o aimaakan, aonaa ìsokoda'azon pana'apainpan, mazan kii'an powa'a zii ìaipan pasha'apatan oia'o.

²⁰Unao, aonaa utominapa-kidakao na'apa kida'o aimaakan dau'u umishidan dono na'iki uzaamatan dono'oraz Christ unaobanaa nii. ²¹Mazan uabata pa'an Christ dau'an, na'iki uabata kapam mishi'o kuwai, Christ kaduz kida dau'oraz. ²²Utominaapa-kidakao dono, udyuuda-kaò umarina'atan na'iki umuudan kiwiini'o umashaapauzon kaduz, wuru'u unadapaniaz usha'apaapan dikauda kida'oraz aimaakan. Wurru'u na'apa'oraz pidan kaduz, soo pataka'uta-kida'o na'iki antamikita-kida'o karikaonan pidan. ²³Ukau'an marina'a naa Tominkaru pa'inaadan unyukunuu, udi'itinapa kizi'i naa pa'an kaimana'o dau'u pa'idiwaru. ²⁴Mishi Tominkaru pa'inaadan unao kaduz na'apa pakaduz kawan, ukau'an ukaiwa'a naa wuru'u pa'ina'oraz kaduzui taa-kaò u'ati, mishi kizi'i naa usha'apatinan kaiman, na'apa Tominkaru aipan kawana'ati.

²⁵Ukau'an, aona'a naa powa'a umariidina'ana'a. Marii ipai pidan paradan mishi'o ida'an ipai pidanao ati. Usha'apanum kau'an ipai baokopa waunao bauda'apa'o nanai di'iti'o wazaamatinpan. ²⁶Aizii uto'oran dono, aonaa usha'apata'ana'a oia'o aimaakan, na'iki usookada uto'orainpan na'iki usaabaa-kida

unyukunuu kamoo tipitan ua'ii, ²⁷aonaa ukashaapa'ana'a Satan kaiwaan unao, usha'apatan ida'an oia'o aimaakan.

²⁸Aizii koidimiki pidan, marina'a naa umuudan pakoidimikin. Marii pa'an ukaudinan naa dadara, uikoda kizi aimaakan pa'ati pamashaapa-kinnaa nii, na'iki kaina'a kizi aimaakan utaan nii kapam pataka'utinainao pidannao ati. ²⁹Mana'a ukodita-kida'ana'a dikauda'o na'iki kaziwa'o paradakaruu udako iki. Mazan marii pa'an uparadan kaimana'o ida'an, na'apa'o wuru'u pidannao abata'azoo nii kidaz, uruu ida'ana'o nii ukaminka'utan na'iki uma'ozakadan pidannao nyukunuu. ³⁰Na'iki aonaa ukasha'oradauta'ana'a Kaimana'o Doronaa Tominkaru di'iki'oraz. Tominkaru taanii wuru'u Kaimana'o Doronaa wa'ati, uruu ida'ana'o nii waaitapan mishi'o nii Tominkaru so'otan na'iki ukazannaatan waunao ipai oia'o ai diina'iti'i. ³¹Aizii aona'a naa powa'a uto'oradinpauzo'o na'a, na'iki aona'a naa powa'a uto'oraba'ana'a, na'iki aona'a naa uto'ora'akauzo'o na'a. Na'iki aona'a naa powa'a uzunaapaaka'ana'a oo udakoopaaka'ana'a dikauda sodi kida'o ida'an. Na'iki aona'a naa udi'itimpa'ana'a powa'a uantamikita'azon dau'u uiribannao. ³²Mazan usha'apata pa'an kaiman kida'o aimaakan uiribannao ati na'iki ukamunan-kida' idyaun. Na'iki umarina'ata'a naa wuru'u dikauda kida'oraz uiribannao sha'apatauzonii kidaz u'ati, na'apa Tominkaru

marina'atan kawan wa'oian Christ ida'an.

Mashaapa-karu kanada'o ida'a

5 ¹Aizii uda'ana'a naa Tominkaru kaduz, usha'apanum kau'an udainao unao, na'iki umarainapanii unao tuukii. ²Na'iki karikaonanu'u naa umashaapa marainpaaka, na'apa Christ marainpan kawan waunao, utainan atii umawakan waunao dikin ii. Kaiman manawun kaduunu'o kawan udamainan Tominkaru ati umawakan dono. Na'apa uzai kawaoda-kaokawan Tominkaru ati, kaduun udamaanuz.

³Aizii Tominkaru dainau'u naa unao, ukau'an aona'a naa turuu uunamunaa abatauta-kaokukaminshu'uinpan. Na'iki aona'a naa turuu usha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimaakan, na'iki aonaa turuu umisha'oraran. Usha'apanum kau'an aonaa turuu na'apa kida'o abatakaok Tominkaru pidannao dau'an. ⁴Na'iki aona'a naa turuu ukadaktinan kakiba'azonnaa kida'o dau'u, na'iki maaitapin-kainao paradan kawan, oo banikii-tin-karu mani oia'o na'iki dikauda sodi kida'o di'ii'aka. Mishi'oraiman ukonaukii-kida pa'an Tominkaru ipai aimaakan kida dau'an, wuru'u usha'apatanii kidaz unao ati. ⁵Uaitapa kizi mishi'o nii wuru'u, pidan kaminshu'uinpa'o, na'iki sha'apaapa'o kakiba'azonnaa kida'o aimaakan, na'iki misha'oraru, aona'o nii na'apainao pidannao zaamata-kaok Christ na'iki Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti, na'iki

Eph

aona'o nii ĩzaamatan wuru'u Tominkaru taa'azooniaz. Aizii pidan aipaabi'ia'o aimaakan soo pa'ati karikaonan, utominkaruniitapan aimaakan kida wuru'u.

⁶Mana'a umariida-kidina'ana'a pidannao ati ĩkowaadapan an maza-nu'oraz karikaonan kuwai kida. Usha'apanum kau'an Tominkaru pataka'utan nii ipai pidannao, wuru dikin ia'a ĩsha'apaapanii kidaz, na'iki ĩdikintapan idi Tominkaru. ⁷Ukau'an mana'a ukaminauda'utinpaa'ana'a na'apainao pidannao idi.

⁸Mishi kiwiin umashaapan maruta'o-karu'u, mazan aizii uzaamatinan idi'i naa Naobanai di'iti, umorotan Kanada'o-karu'u iti; ukau'an umashaapa'a naa kaiman na'apa pidannao Kanada'o-karu'a'o mashaapauzon kawan. ⁹Aizii pidannao mishi'o ĩmashaapan Kanada'o ida'a, aitapa-ka'o ĩdyaun, ĩmashaapan ida'an kaiman na'iki ĩsha'apatinan ida'an sakitapa, na'iki ĩmashaapan ida'an mishi paparadan kawana'ati. ¹⁰Ukau'an utominpa'a naa, uaitapa kizi'i naa na'apam mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati. ¹¹Aonaa usha'apaapa'ana'a oia'o aimaakan kida wuru'u pidannao sha'apaapauzonii kidaz maruta'o-karu'u. Mishi'oraiman ukowaada ĩ'ati aonaa ukaimanan wuru'u na'apa kida'o aimaakan ĩsha'apaapaniaz. ¹²Tuukii ukakiba'azonnan kadakotin-karu wuru dau'a'a dikintapainao sha'apaapanii kidaz aimaakan maruta'o-karu'u. ¹³Mazan Kanada'o kanadapan dono ĩdyaun ipai'o nii

ĩkaduz tukapa-ka'o na'iki aitapa-ka'o. ¹⁴Na'ia'oram Kanada'o kanadapanii kainaabana'o ni'i naaz. Kaikapa sha'atii tawuru'u saada-kariwai Tominkaru kaaritan ida'a'o kianuz:

“Pugaru da'awupauzo,
pupokoda'a naa,
mawaka'o kawanu'ora'a
naa pugaru, ukau'an
pukadishita
Christ taa kizi Kanada'o
punyukunuu iti.”

¹⁵Ukau'an umashaapa'a naa kaiman na'iki aitapin. Aonaa umashaapa'ana'a maaitapin-kainao pidannao mashaapan kawan, mazan aitapinainao mashaapan kawan pa'an. ¹⁶Na'apainim utukapan an kaina'a kaimana'o aimaakan sha'apata-karu nii, usha'apata'aka sariapa, usha'apanum kau'an kai pidannao mashaapan oia'o dau'u pa'idiwaru. ¹⁷Ukau'an aonaa umaaitapinka'ana'a, mazan uaitapa kizi pa'an kanom wuru'u Naobanai aipaniaz usha'apatan, ukawana'ati kizi'i naa usha'apatinan. ¹⁸Aonaa upo'idi'i na'a, usha'apanum kau'an pidan po'idin an, aonaa uaitapan pasha'apaapan dikauda kida'o aimaakan. Mishi'oraiman marii pa'an Kaimana'o Doronaa ma'ozakadapan na'iki kazowautapan unao, umashaapa kizi pa'an uaipan kawana'ati. ¹⁹Uma'ozakada umin-mishidannao nyukunuu kida ukunuian ida'an Psalms ida'a kida'o kunui na'iki Tominkaru dau'u kida'o kunui; konaukii ukunui-apa unyukunuu iki Tominkaru ati. ²⁰Karikaonan ukonaukii-kida

waDaru Tominkaru ipai aimaakan kida dau'an, wanaobanaa Jesus Christ ida'an.

Daiaroinao na'iki daiaruinao ati'o

²¹Aizii minziiwa'a naa usha'apatin umin-mishidannao paradan kawana'ati, usha'apanum kau'an unaobanaa Christ umanawunu'o uruu.

²²Unao daiaroinao uizo'ati udaiaru paradan na'apa uizo'atin kawan Naobanai paradan. ²³Usha'apanum kau'an uzowaunaa wuru'u udaiaruz. Na'apa Christ kazowautapan kawan mishidainao, wuru'u unanaaz. Inao ukazannaataniinaouz oia'o ai. ²⁴Ukau'an na'apa mishidainao izo'atin kawan Christ paradan, na'apa'o nii kapam wuru'u daiaroinao kida izo'atinuz paudaiaru paradan.

²⁵Daiaruinao, umarainapa udaiaro, na'apa Christ marainpan kawan tuukii mishidainao, atii ukashaapa zii pazowii-kaos pakazannaata-kinaa nii idyaun, ²⁶uaipan idi pachikaan idyaun kaiman i'oiian ai. Uchikaan idyaun wunu idi na'iki paparadan ida'an. ²⁷Usha'apanum kau'an uaipan idi patukapa-kidan mishidainao konaunam manawun, ikadishitan dono ukanaapu ati diina'itii. Aonaa uaipan patukapan kaniriba'o oo dikauda'o nii i'ida'a. Mazan uaipan idyaun kaimanainao nii na'iki aonaa kizi oia'o ikoda-kaos i'ida'a. ²⁸Na'apa kizi kapam daiaruinao marainpan paudaiaro, imarainpan kawan

pananaa. Na'ia'oram pidan marainpa'o paudaiaro marainpa'o pananaa wuru'u uruuz. ²⁹Mishi aonaa na'iam zii pidan to'ora-kizaitapan pananaa. Mishi'oraiman kaiman pa'an utaapanuzu, kaiman upaanuzu. Na'apa Christ taapan kawan mishidainao kaiman. ³⁰Usha'apanum kau'an Christ nanaa wuru'u waunaouz. ³¹Kaikapa sha'atii tawuru'u usaadinapanuz Tominkaru kaaritan ida'a: "Uruu idi daonaiora muudinan nii padaru na'iki padaro ai, na'iki ubauda'apatinan paudaiaro tuma. Uruu idi ibauda'apatinan naa pananaa, aonaa dya'utama'ora'a naa mani idyaun." ^f³²Kaina'a mishi'o na'iki umanawunu'o kakinaorii di'oraz parada-karu ida'a. Christ na'iki mishidainao dau'ana'o wuru'u okadakotinanuz da'a'a. ³³Ukau'an na'apa kizi kapam unao, marii kizi ipai daonaioranao marainpan paudaiaro na'apa imarainpan kawan pananaa. Na'iki marii kizi ipai daiaroinao taapan umanawunu'o nii paudaiarunao.

Koraiziannao, daruinao na'iki idaronao ati'o

6 ¹Koraiziannao, uizo'ati udaru na'iki udaro paradan, usha'apanum kau'an unao mishidainao Jesus, na'iki sakitapa'o wuru'u sha'apatin-karuz na'apa. ²Kaikapa sha'atii tawuru'u usaadinapanuz Tominkaru kaaritan ida'a. "Umarainapa udaru na'iki udaro." Uruu kiwiitapa'o kakinaorii

Eph

^f 5:31 Genesis 2:24

kaina'a'o aimaakan taa'azoo-kaou utuma uizo'ati-kaou an. ³Kaikapa'o wuru'u aimaakan taa'azoo-kariwaiz. "Kaimana'o nii puikodan mashaapa-karu, karikaonanu'o nii pukonaukiitinan na'iki kotua'iki'o nii pumashaapan di'oraz imi'i baara'a puizo'atin an pudaru na'iki pudaro paradan."⁸

⁴Aizii unao daruinao, aonaa uto'orada'ana'a udainao, mishi'o-raiman kaiman utaapa i'dyaun, ukakinaota i'dyaun kaimana'o ida'an na'iki utominapa-kida i'dyaun Tominkaru aipan kawana'ati.

***Poitoruinao na'iki
naobanainao ati'o***

⁵Aizii unao torii-kariwaiz poitoruinao,^h uizo'ati unaobanaanao paradan mashaapainaoz da'a'a imi'i baara'a. Aonaa udikintapa'ana'a i'dyaun. Konaukii usha'apata i'kaudin-kiz, uizo'ati i'paradan na'apa uizo'atin kawan Christ. ⁶Uizo'ati unaobanaanao paradan, aonaa i'awunuutapan idi mani karikaonan usha'apatan ukaukin-kizi oo uaipan idi karikaonan i'naudapan unao. Mazan Christ poitorun idi unao, usha'apatin kaiman, unyukunuu kaimanan ida'an na'apa Tominkaru aipan kawana'ati. ⁷Usha'apata ipai ukaukin-kizi kaiman na'iki konaukii, aonaa pidan ati'o kawan mani, mazan Naobanai Jesus ati'o kawan

pa'an. ⁸Usha'apanum kau'an uitapa Naobanai Tominkaru'o nii wuru'u kawinipinaata'oraz ipai pidannao, poitoruinao na'iki wuru'u aona'oraz i'poitoruinao mani. Ukawinipinaatan nii i'dyaun i'sha'apatan idi kaiman kida'o aimaakan.

⁹Aizii unao kapoitoru-tinpainao, kaiman kapam utaapa upoitorunao, aonaa udakota'ana'a usha'apatan oo uba'izian i'dyaun. Usha'apanum kau'an ipai unao na'iki upoitorunao, bauda'apa'o uNaobanaa, uruu aokazi ia'oraz. Uruu, utukapa ipai pidannao na'apa kida pa'idiwaru, aonaa na'ia'oram utapan pana'a kida'o nii.

***Mishidainao mizaataakapan
daara ni'o***

¹⁰Aizii da'a'a ubaukapan naa o'kia'azon unao ati, tuukii o'aipan uma'ozakadinan Naobanai Tominkaru ma'ozakan umanawunu'oraz ida'an. ¹¹Umorokoda'a naa ipai wuru'u Tominkaru taanii kidaz mizaataaka-karu daaraⁱ nii, ma'ozaka kizi ukadishitapan, na'iki aonaa kizi ukaakinpan Satan tiwaan an pawaoa-kidan unao pabi'inaaka kida'o aimaakan ida'an. ¹²Aizii wuru'u wamizaataakanuz, aonaa pidannao tuma'o mani, mazan wamizaataakapan oia'o doronainao tuma'o. I'nao ma'ozaka'oraz i'kazowautapan pidannao masha-

⁸ 6:3 Exodus 20:12; Deuteronomy 5:16 ^h 6:5 torii-kariwai poitorui: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ⁱ 6:11 mizaataaka-karu daara: Kotua'o soldyaanao morokodanii kida pamizaataaka'azon dono: zadawii, pidan dokori'i dikiniribanaa, dazkidii, awautinapa-kinai, kowamai, na'iki mizaataaka-kinai marii. English ida'an udakota-kaou 'armour' kii.

painaouz kai maruta'o-karu'u, wuru amazada baara ana'a. Na'iki wamizaataakapan oiainao manawun doronainao tuma'o, wuru'u ma'ozaka-tinpainao kidaz doko ii aka.

¹³Ukau'an umorokoda'a naa aizii ipai wuru'u Tominkaru taa-nii kidaz mizaataaka-karu daara nii na'iki ukaiwa'a naazu. Aizii na'apainim oia'o na'iki dikauda'o aimaakan sha'apan u'ati, aona'o nii

ukaakinpan u'ati, mazan udikintan nii wuru'u oia'oraz. Aizii uipaian dauna'an umizaataakapan, pakawanu'o nii ma'ozaka ukadishitapan. ¹⁴Ukau'an, ma'ozaka'a naa pa'i ukadishitapa. Umishidapa wuru'u mishi'oraz kuwai. Ukau'an, umorokoda wuru'u mishi'oraz kuwai uzadawu nii. Na'iki umashaapa kaiman Tominkaru aipan kawan, uruu kizi ukaiwaa udokori'i dikiniribanaa nii. ¹⁵Na'iki uminziwanuz

soldyaanao mizaataakapan daara (6:10-18)

Eph

ukowaadapan Kaimana'oraz Kuwai, kaimanaaka-karu dau'oraz Tominkaru tuma, uruu kizi umorokoda udazkidi nii. ¹⁶Kaina'a zii ba'oran: umishidapanuz Christ, uruu kizi ukaiwaa uawutinapa-kinnaa nii, Satan ba'itan an pabairi tikazi-tinapa kida'o. ¹⁷Na'iki wuru'u Tominkaru kazannaatanuz naa unao, uruu kizi umorokoda ukowam nii. Aizii wuru'u Tominkaru Paradanuz, uruu ukaiwaa umarian nii, Kaimana'o Doronaa taaniaz u'ati. ¹⁸Na'iki karikaonan utoriinapa Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an unao. Utoriinpan an Tominkaru ati ukowaada ipai aimaakan dau'an; upishaa u'ati wuru'u tuukia'oraz manawun uaipan ukaminka'uta kizi unao. Ukau'an dyauta utaapa unyukunuu toriinapa-karu dau'ati, na'iki karikaonan utoriinapa ipai Tominkaru pidanannao ati.

¹⁹Karikaonan pa'i utoriinapa Tominkaru ati ukaminka'uta kizi o'garu okakuwaapan an, mabaa'azoo kizi okowaadan Kaimana'o Kuwai wuru'u mashaa'oraz utaa-pauzo-kaoo kotua'a naa. ²⁰Jesus

zaamatanii o'garu kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai; uru'u naa wuru'u okowaadapaniaz na'iki uruu dikin ia'o wuru'u otaraapakaooz da'a'a. Ukau'an, utoriinapa Tominkaru ati odau'an, aonaa kizi otarian okowaadapan wuru'u Kaimana'oraz Kuwai dyuuda-kariwaiz okowaadapan.

Paul katokontan pakaaritan

²¹Tychicus, uruu wa'inawuzuitapanii umishidan idi Christ, na'iki uruu wamarainapanii na'iki kaimana'o ukaudinauzon Naobanai ati. Uru'o nii kowaada unao ati ipai odau'an, na'iki o'sha'apatanii kida dau'an. ²²O'dyuudan nii uruu unao di'iti ukowaada kizi ipai daunuuda'u waunao dau'u, na'iki uma'ozakada kizi unao nyukunuu.

²³Marii waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ taan kaimana'o mashaapa-karu na'iki marainpaaka-karu ipai unao mishidainao ati, na'iki karikaonan kizi umishidapan Christ. ²⁴Marii Tominkaru kaimanan ipai wunao ati'i karikaonanu'oraz imarainpan manawun Naobanai Jesus Christ.